

Usmernenia pre národné panelové diskusie občanov v rámci Konferencie o budúcnosti Európy

V spoločnom vyhlásení ku Konferencii o budúcnosti Európy sa počíta s usporiadaním európskych panelových diskusií občanov. Okrem toho podľa spoločného vyhlásenia „každý členský štát a inštitúcia môžu usporiadať ďalšie podujatia v súlade s vlastnými národnými alebo inštitucionálnymi špecifikami a obohatiť konferenciu o vlastné príspevky, napríklad národné panelové diskusie občanov alebo tematické podujatia, ktoré spoja výsledky rôznych panelových diskusií.“ V spoločnom vyhlásení sa uvádza, že „národné a európske podujatia v rámci konferencie sa usporiadajú v súlade so zásadami a minimálnymi kritériami, ktoré budú zodpovedať hodnotám EÚ a ktoré určia štruktúry konferencie.“

V tejto súvislosti by sa mali organizátori podujatí prihlásiť k charte konferencie a ich účastníci by ju mali dodržiavať.

Usmernenia uvedené nižšie sú inšpirované zásadami správnej deliberácie, definovanými najmä v správe OECD, pri ktorej sa preskúmali stovky prípadových štúdií deliberačných procesov¹ a ktorá má pomôcť členským štátom zamýšľajúcim usporiadať panelové diskusie občanov na národnej, regionálnej alebo lokálnej úrovni.

Poznámka: Iné národné podujatia ako panelové diskusie občanov by sa mali organizovať v súlade s účelom a zásadami konferencie otvoreným, transparentným a inkluzívnym spôsobom. Konkrétne usmernenia o tom, ako sa majú takéto podujatia organizovať, sú dostupné v podobe príručiek na mnohojazyčnej digitálnej platforme a najmä v „Podrobnom návode pre organizátorov podujatí“². V tomto dokumente sa uvádzajú aj príklady formátov podujatí, ktorými by sa mohli členské štáty inšpirovať a ktoré by ich mohli usmerniť pri výbere. Na platforme je k dispozícii aj osobitná príručka o tom, ako dosiahnuť, aby boli tieto podujatia inkluzívne.

1. Účel

Panelové diskusie by mali mať jasný účel a cieľ: „*cieľ, súvisiaci s vymedzenou verejnou otázkou, by sa mal definovať ako jasná úloha. Je formulovaný neutrálne a zrozumiteľne v podobe otázky.*“ Úloha občanov a dosah ich príspevkov by mali byť jasné. Malo by sa odkazovať na celkový proces Konferencie o budúcnosti Európy.

Navrhované témy sú uvedené na mnohojazyčnej digitálnej platforme Konferencie o budúcnosti Európy, ale členské štáty si môžu slobodne vybrať akúkoľvek tému súvisiacu s Európskou úniou, ktorú považujú za dôležitú. Podľa spoločného vyhlásenia Konferencie o budúcnosti Európy by mala konferencia svojím rozsahom pokrývať oblasti, v ktorých má Európska únia právomoc konať alebo v ktorých by svojím konaním prospela európskym občanom. Účelom panelových diskusií je teda v konečnom dôsledku poskytnúť spoločné odporúčania ku konkrétnym témam súvisiacim s budúcnosťou Európy.

2. Ďalší postup

„*Zadávajúci orgán verejnej moci by sa mal verejne zaviazat', že na odporúčania účastníkov bude včas reagovať alebo na ich základe konať.*“ Propagačné a koordinačné opatrenia na národnej úrovni, ktoré by mohli zaručiť využitie a viditeľnosť výsledkov národných panelových diskusií

¹Správa je dostupná na stránke: <https://www.oecd.org/gov/open-government/innovative-citizen-participation-new-democratic-institutions-catching-the-deliberative-wave-highlights.pdf> Citáty v tomto texte sú prevzaté zo zásad osvedčených postupov pre deliberačné procesy pri verejnom rozhodovaní uvedených v tejto správe.

²[Ako usporiadať podujatie? – Konferencia o budúcnosti Európy \(europa.eu\)](#)

občanov, prispievajú k začleneniu národných/regionálnych/lokálnych podujatí do širšieho procesu konferencie. Platí to najmä vzhľadom na to, že diskusie na lokálnej/národnej úrovni sa môžu prekrývať s podobnými diskusiami na úrovni EÚ.

Tri hlavné európske inštitúcie sa v spoločnom vyhlásení zaviazali reagovať na odporúčania účastníkov: „*Konečný výsledok konferencie sa prezentuje v správe spoločnému predsedníctvu. Všetky tri inštitúcie, každá v rámci svojich právomocí a v súlade so zmluvami, čo najskôr preskúmajú, ako účinne nadviazať na závery tejto správy.*“

3. Transparentnosť

„*Deliberatívny proces by sa mal pred začiatkom verejne oznámiť. Jeho štruktúra a všetky podklady [...] by sa mali verejnosti včas prístupníť.*“ Mnohojazyčná digitálna platforma konferencie je hlavným uzlom pre podujatia, príspevky a informácie súvisiace s konferenciou, čo zaručuje transparentnosť. Všetky príspevky by sa mali zverejňovať na mnohojazyčnej digitálnej platforme <https://futureu.europa.eu>, ktorá sústreďuje všetky podklady pre európske panelové diskusie občanov, plenárne zasadnutie konferencie a ďalšie súvisiace aktivity a podujatia.

Podľa spoločného vyhlásenia sa o odporúčaníach národných a európskych panelových diskusií občanov diskutuje na plenárnom zasadnutí konferencie. Okrem platformy môžu členské štáty na oznamovanie výsledkov národných panelových diskusií občanov využívať aj existujúce inštitucionálne štruktúry Únie.

4. Inkluzívnosť

„*Inklúzia by sa mala dosiahnuť zvážením spôsobu, ako zapojiť nedostatočne zastúpené skupiny.*“ „*Účasť by sa mala podporovať aj vyplácaním odmien, uhrádzaním výdavkov a/alebo poskytovaním alebo uhrádzaním starostlivosti o deti a staršie osoby,*“ ako aj poskytovaním potrebnej podpory a pomoci. Platí to pre prezenčné, ako aj virtuálne podujatia. Podobne ako v prípade európskych panelových diskusií občanov by sa mohlo vyvinúť úsilie o nadmerné zastúpenie mladých ľudí alebo iných skupín verejnosti. Osobitná pozornosť by sa mala venovať vhodnej moderácii panelov skúsenými moderátormi.

5. Reprezentatívnosť

„*Účastníci by mali byť mikrokozmom širokej verejnosti. Dosiahne sa to náhodným výberom,*“ pri ktorom bude zastúpený rozličný zemepisný pôvod, rod, vek, sociálno-ekonomické zázemie a/alebo stupeň vzdelania v príslušnej krajine/regióne, ako sa uvádza aj v *spoločnom vyhlásení* v súvislosti s európskymi panelovými diskusiami občanov. Pri výbere účastníkov by sa malo počítať s možným vylúčením na základe volených funkcií alebo politickej zodpovednosti.

Počet účastníkov každej panelovej diskusie sa väčšinou pohybuje v rozmedzí 50 až 200 občanov v závislosti od počtu obyvateľov daného členského štátu, regiónu alebo oblasti. Treba sa pokúsiť osloviť aj tých, ktorí sa na verejných alebo politických diskusiách bežne nezúčastňujú, napr. výberom ľahko dostupného priestoru alebo miesta konania.

Organizácia panelových diskusií občanov priamo na mieste preukázala pridanú hodnotu z hľadiska rozmanitosti a kvality interakcie a dialógu účastníkov. Vo virtuálnych diskusiách treba počítať s väčším počtom prestávok. Online schôdze sa môžu rozdeliť na niekoľko samostatných schôdzí.

6. Informácie

„*Účastníci by mali mať prístup k širokej škále presných, relevantných a dostupných poznatkov a odborných materiálov*“ k základom diskutovanej témy, ktoré umožnia spoločnú reflexiu. Mali by platiť jasné postupy, aby boli poznatky poskytované občanom adekvátne a vyvážené.

Občania by tak mali mať v rámci svojej panelovej diskusie možnosť rozhodnúť sa, na ktoré konkrétne témy sa chcú sústrediť a aký druh odborných poznatkov potrebujú.

7. Skupinová deliberácia

„Účastníci by mali byť schopní nájsť spoločný základ, o ktorý by sa opierali ich spoločné odporúčania orgánu verejnej moci. Vyžaduje si to starostlivé a aktívne vypočutie, zváženie a premyslenie početných perspektív, keďže vyjadriť sa môže každý účastník, zmes formátov, siahajúcu od diskusií a aktivít malých skupín až po pléna, a skúsenú moderáciu.“ Organizátori by mali naplánovať **moderované diskusie** v panelovom pléne a v menších podskupinách s približne 10 osobami pri každom stole. Podskupiny preberajú a formulujú odporúčania, ktoré by malo neskôr prediskutovať a schváliť panelové plénum. Moderácia by mala byť **neutrálna a skúsená**.

8. Čas

„Deliberácia si vyžaduje primeraný čas na to, aby sa účastníci poučili, zvážili podklady a dospeli k zasväteným odporúčaniam vzhľadom na zložitosť väčšiny politických problémov.“ Na stretnutia by sa mohlo naplánovať **aspoň 4 až 6 dní** (napr. dva až tri víkendy) v prípade, že sa v národnom deliberačnom procese riešia zložité témy. Prípadne by sa v členskom štáte na základe tej istej metódy mohlo uskutočniť niekoľko decentralizovaných panelových diskusií občanov.

9. Integrita

V záujme integrity celého podujatia „by mal proces riadiť nezávislý koordináčny tím odlišný od zadávajúceho orgánu verejnej moci.“

10. Súkromie

V národných panelových diskusiách občanov by sa malo zabezpečiť rešpektovanie súkromia a pravidiel ochrany údajov platných v EÚ. „Malo by sa rešpektovať súkromie účastníkov, aby sa ochránili pred neželanou mediálnom pozornosťou a obťažovaním, aby sa zachovala ich nezávislosť a aby sa zaručilo, že sa nestanú objektom podplácania alebo lobovania záujmových skupín alebo aktivistov.“

11. Hodnotenie

„Účastníci by mali vypracovať anonymné hodnotenie, v ktorom tento proces posúdia na základe objektívnych kritérií (napr. množstvo a rozmanitosť poskytnutých informácií, množstvo času venovaného učeniu sa, nezávislosť moderácie).“ Na začiatku a na konci procesu by sa mohol predložiť dotazník na zhodnotenie miery spokojnosti s procesom a poznatkov získaných vďaka deliberačným metódam panelovej diskusie.